

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

Ljubljana, v torek, dne 15. oktobra 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 120.

Zvišanje cene vode v Ljubljani za industrijsko porabo.

Po razglasu Mag. št. 29.970/29 ref. X, priobčenem v 97. številki Uradnega lista od 2. oktobra 1929, sme mesna občina ljubljanska na podstavi odobrenega proračuna v letu 1929 pobirati za vodo, porabljeno po vodomerih, od strank, ki ne plačujejo nikake vodomerne naklade, namesto dosedanjih Din 1:50 dvojno ceno Din 3:— za vsak kubični meter vode. Po informacijah iz mestnega knjigovodstva je pod izrazom »vodomerne naklade« razumeli vodarino. Vsled tega zadene podvojitev cene vode, poleg nekaterih javnih poslopij, za katera cena vode nima posebne važnosti, samo industrijske in obrtne obrate.

V pomeriju mestne občine je takih obratov znatno število. Le poedini teh obratov dobivajo vodo iz lastnih vodnjakov, preležna večina pa je po visoki ceni vode občulno prizadeta in dosega ta nova obremenitev v nekaterih primerih neznosno višino.

Zveza industrijcev v Ljubljani je naslovila zato na mestni magistrat ljubljanski predslavko, v kateri med drugim pravi:

»Po pravici se že vsa leta pritožuje ta industrija in obrt, da občinsko gospodarstvo v Ljubljani ni naklonjeno potrebam industrijske in obrtne delavnosti. Prelirano varčevanje prejšnjih občinskih uprav, enostranska politična orijentacija kasnejših, dolgočasni komisarijati, vsi ti momenti so storili, da mesto Ljubljana ni nudilo ugodnih pogojev za razvoj obstoječih industrijskih obratov, še manj pa za ustanovitev novih. Vsa skrb se je posvečala zgolj stanovniškemu vprašanju, pri tem pa se je prezrlo, da je treba predvsem ustvariti prilike za produktivno delo in s tem za dvig blagostanja. Žal se je povzročila že nepopravljiva škoda, ker so se mnoga dobra podjetja preselila iz Ljubljane in so si nove industrije poiskale ugodnejše kraje. Skrajni čas je, da krene občinsko gospodarstvo na drugo pot. Predvsem se mora spremeniti sedanja mentaliteta, ki hoče naprti največja davčna bremena industrijskim podjetjem, ki vidi v njih le davčne vire in ne misli na to, da je treba te dragocene vire občinskih dohodkov ohraniti in ojačiti.

Tudi v tehničnem pogledu je mestna občina zanemarjala svoje naloge. Glavna cesta, ki vežejo Ljubljano s širšo okolico, propadajo z obupno naglico. Navzlic temu se nalagajo občulne davščine na avtomobilna vozila in se pobirajo še druge uvozne dajatve. Cena električne sruje je ves čas na nemo-goči višini, preskrba s plinom je nezadostna, kanalizacija neurejena.

Sedaj pa se je iznenada podvojila cena vode, ki jo uporablja industrija. Čisto jasno je, da ta podražitev vode ni utemeljena v lastnih stroških mestnega vodovoda, da gre marveč zgolj za novo obliko obdačbe. Pri tem se greši proti glavnemu načelu pravilne davčne politike, da naj davek enakomerno zadene vse davkopllačevalce iste kategorije. Kajti ta davek teži samo one obrate, ki potrebujejo večje količine mestne vode, le pa v nedopustni meri.

Ljubljanska mestna občina ne more navesli, da ni bila pravočasno opozorjena na stvarne pomisleke, ki govorijo proti podražitvi vode v industrijske in obrtne namene. Zveza industrijcev je že dne 14. februarja t. l., ko je bil načrt občinskega proračuna za leto 1929 razgrnjen, naslovila na mestni magistrat izjavo, v kateri je med drugim navedla, da občina izkorišča mestni vodovod in

elektrarno kot pridobilne vire in da za hleva za vodo in elektriko prehrane cene. Svarili smo pred nadaljnim povišanjem teh cen. Ko pa se je bila proti vsemu pričakovanju v seji občinskega sveta z dne 24. aprila t. l. našla večina za proračunski predlog, smo dne 8. maja 1929 poslali gospodu ministru financ spomenico, v kateri izjavljamo to-le:

»Industrija v Ljubljani je še posebej prizadeta po zvišanju cene vode. Dočim se je do sedaj plačevala voda, ki se zaračuna po vodomeru, za kubični meter po Din 1:50, naj se v bodoče plačuje po Din 3:—, tedaj po dvojni ceni. — Ta povišek zadene skoraj izključno le industrijska podjetja, ker plačujejo stanovanjske hiše vodo pavšalno z vodarinsko doklado. V proračunu samem ni ta povišek izkazan, ker se smatra, da spada določitev vodne cene v kompetenco mestnega vodovoda, ki da je samostojno podjetje. Dejansko pa tvorijo dohodki in izdatki mestnih podjetij važno postavko v občinskem gospodarstvu in se njihovi proračuni urejajo istočasno z občinskim proračunom.«

Ministrstvo financ je v nekaterih važnih stvareh ugodilo našemu stališču, na

žalost pa ni ovrгло povišane vodne cene.

Kakor pa smo že navedli, je podražitev vode ne samo odiozen ukrep, marveč tudi neznosna obremenitev prizadetih industrijskih podjetij. Uverjeni smo, da bo mesna občina uvidela pravilnost te naše ugotovitve. Vsled tega si usojamo predlagati, ugledni Mestni magistrat blagovoli izposlovali, da se mesna občina prostovoljno odreče dohodku, izvirajočemu iz povišane vodne cene. To je tem lažje mogoče, ker bodo, kakor znano, dohodki občine iz naslova vodarine in gostiščine dokaj večji, nego so bili v proračunu preliminirani.

Ko so se te dni dostavljali plačilni nalogi za podraženo vodo, se je prizadetih polasnila glasna nejevolja, češ da občina vedno in vedno kaže neko mržnjo do industrije. Po našem mnenju bi bilo v vsakem pogledu koristno, če mesna občina ljubljanska uporabi to priliko in z noblo gesto pokaže razumevanje za pritožbe industrijskih podjetij, ki so važen faktor za naše gospodarske prilike in zlasti tudi za občinsko gospodarstvo mesta Ljubljane.«

Telefonske razmere v Dravski banovini.

Zveza trgovskih gremijev za Dravsko banovino v Ljubljani je na svojem letošnjem obnem zboru meseca maja v Murški Soboti sprejela resolucijo radi neugodnih telefonskih razmer, ki vladajo v tej pokrajini. Poština in telegrafsko uprava v Ljubljani je namreč zaračunavala za napeljavo telefonov poleg predpisane inštalacijske pristojbine še stroške za uporabljeni material in aparate in sicer v višini, ki je mnogokrat onemogočala napeljavo telefonov.

Zveza je zato naslovila na ministrstvo javnih del v Beogradu, poštino in telegrafsko upravo v Ljubljani in Zbornico TOI s konkretnimi dokazi podprto spomenico in je prejela sedaj od Oblastne poštno-telegrafске uprave v Ljubljani naslednjo rešitev:

»Na vlogo šte. 638 od 17. junija t. l., naslovljeno na ministrstvo javnih del, potem šte. 639 od 17. junija t. l., naslovljeno na direkcijo pošte in telegrafa in na urgenco šte. 638 od 13. septembra t. l., naslovljeno na ministrstvo, nam je ministrstvo dostavilo odlok šte. 9643 od 9. septembra t. l., ki pravi:

U vezi izveštaja D. br. 16483/IIIa od 22. februara tek. god. saopštava se Upravi, da ministarstvo ne odobrava njen postupak, to jest, prilikom inštalacije telefona uprava ne sme naplačivati od interesenata pored propisane inštalacije takse još i troškove za utrošeni material po pro-

računu, jer na taj način u stvari dva puta naplaćuje material od pretplatnika, što je protivno pravilniku, te su potpuno opravdane žalbe trgovaca i industrijalaca, uložene preko Zbornice za trgovinu i obrt i industriju u Ljubljani.

Jedino bi se moglo da pretplatnici, koji su voljni, sami doprinesu telefonske aparate, ako ih uprava nema na raspoloženju, s tim da se izvrši zamena kad uprava aparate bude nabavila i da o tome vodi evidenciju.

Na podlagi tega odloka torej ne smemo zahtevati od interesentov prispevkov za naprave telefonskih postaj. Ker pa so naši krediti za napravo telefonov nezadostni in je tudi naša zaloga materiala skoro izčrpana, bomo v bodoče morali žal, vse prošnje za nove telefone in celo prošnje za premestitve že obstoječih naprav odkloniti.

V zadevi smo pod isto številko podrobno poročali ministrstvu in obenem prosili za naknadni kredit. — Upravnik oblastne poštno-telegrafске uprave: Podpis.«

Po pripombi oblastne poštno-telegrafске uprave bi ista ustavila inštalacijo telefonov radi izčrpanega kredita, ki je za telefonske potrebe oblastne uprave premajhen. Mnenja pa smo, da do tega ne bo prišlo, ker bo ministrstvo prošnji oblastne uprave za naknadni kredit prav gotovo ugodilo.

Finančni položaj Rumunije.

Bivši namesini guverner Francoske banke Charles Rist, ki je sedaj finančni sodelovalec rumunske Narodne banke, je podal izjave o stabilizaciji leja in o finančnem položaju Rumunije. Po njegovem mnenju je stabilizacija leja absolutno zasigurana. Zboljšanje javnih financ razveseljuje napreduje, državni dohodki se vidno množijo. Od predujmov, ki jih je dala državi Narodna banka, je odplačala država že 400 milijonov lejev, kar je pač zadostno znamenje boljšanja. Proračunski deficit se bo z energičnimi odredbami izdatno znižal. Končno pravi Rist, da je eden najtežjih problemov Rumunije ta, da je Rumunija skoraj izključno agrarna de-

žela in da zavisi njen finančni položaj zmeraj le od poljedelstva. Tu se mora nekaj ukreniti. Letošnji pridelek je izredno zadovoljiv; zlasti številke za koruzo in za ječmen prekašajo za več kot dvakrat produkcijo leta 1928. Najvažnejše vprašanje sedaj je financiranje želve. Da dobi potrebna sredstva, se je pričel pogajati finančni minister z bančnim konsorcijem v Amsterdamu; konsorcij je obljubil posojilo 500 milijonov lejev, ki se more zvišati na pol drugo milijardo. A pogajanja še niso završena. Tudi Narodna banka je sklenila, da bo dala na razpolago potrebna sredstva za financiranje pridelka.

Lojze Smuc:

Čuvajmo poslovno moralo.

Med važna gospodarska vprašanja, s katerimi se mora naše trgovstvo pečati, spada tudi vprašanje poslovne morale. Zdi se nam, da se temu ne polaga ona važnost, ki mu pripada.

Treba je, da povemo enkrat odkrito vsem onim, ki se z nečedno konkurenco in poslovno moralo igrajo, naše mnenje. Saj je ta rakrana golove zavisti in škodoželjnosti in želja po čimprejšnji ugonobitvi konkurence. Živimo v času, ki zahteva, da se sleherni trgovec pripravi na vse eventualnosti. Zato ni nobeno čudo, če kdo iz naših vrst odpade. Tak je, če ni po njegovi krivdi, vreden tovariške pomoči. V lem so pred vojno vladale dokaj drugačne razmere in uvidevnost. Tovarišu, ki je zašel v početne težkoče, se mu je skušalo v danih razmerah pomagati, dočim se danes skuša takega ugonobiti.

Res je, da je trgovin preveč, smo pa mnenja, če bi vladalo med trgovci-tovariši količkej strpnosti in upoštevanje vseh momentov v gospodarskem poslovanju, ki zahteva zlasti pri današnjih razmerah mnogo samozatajevanja, da bi odpadle v marsikaterem slučaju preteče nevarnosti.

Kar pa se danes dogaja v pogledu konkurence, presega meje solidnega poslovanja, ki nam ne obeta prav nič dobrega. Ozrimo se v preteklost. Še pred vojno je Ljubljana živela trden sloves solidnosti in kredita. Vsi inozemci so zelo radi prihajali in sklepali dobre kupčije. Zaradi tega so si ljubljanski trgovci, radi njihove solidnosti, poštenosti, delavnosti in varčnosti pridobili tak sloves, da jih je marsikdo iz sosednih držav zavidal.

Prišla je vojna in njene posledice, ki jih še danes čutimo. V vrste trgovstva so se vrinili elementi, ki s trgovino nikdar niso imeli opravka, še manj pa upogleda v bodočnost gospodarskega življenja. Želja po hitrem obogatenu ni poznala mej dostojnosti, poštenosti, realne konkurence in poslovne morale. »Slajdralo« se je in se še. Mnogo se je od takrat popravilo, dokaj jih je zgine-lo iz vrst trgovstva, šli bodo tudi oni, ki nočejo upoštevati, da je tudi v poslovnem svetu treba trdnih tal. Zgodovina poslovne morale se vleče skozi celo življenje in generacije in je še vsak, ki se je ž njo igral, igro zgubil. Kratek pogled v zgodovino inflacije, poloma bank, velepodjetij, agencij, privatnih cvetočih podjetij, nam daje jasno sliko nepoštenosti.

Na vse te stvari naša javnost kaj rada pozabi in vendar je šlo ogromno milijonsko premoženje po krivdi poedinih neodgovornih v škodo slovenskemu narodu. To naj nam bo v resen opomin.

Misliti moramo torej za izboljšanje položaja, da ustvarimo poslovno poštenost, delavnost, realno trgovanje kakor tudi da povzdignemo stanovsko zavest, ki jo omalovažujejo baš oni, ki jemljejo trgovstvu dober sloves.

Konstatne pritožbe o nečedni konkurenci po nekaterih trgovcih in njihovih zastopnikih nam dajejo povod, da spregovorimo na naslov prizadetih nekaj resnih besed, če hočemo obvarovati gornje činjenice in uvedemo v naših vrstah red poštenosti.

Stvar je potreba vzeti resno v roke, drugače se bo to v nekaj letih bridko maščevalo.

Danes vsi čutimo, kako se umazana konkurenca zajeda v privatne hiše, javne urade, zavode, na cesti, kolodvorih, v vagonih itd. itd. V nekaterih krajih,

zlasli v meslih, je dosegla že svoj višek.

Poedini trgovci pošiljajo svoje nastavljenke že od stranke do stranke ponujajo blago in to brez razlike stroke. Ne ponujajo se vzorci, temveč tudi blago v kosih. Če bo šlo to poslovanje tako naprej, potem stranka sploh ne bo več hodila v trgovino, temveč bo blago dobila kar na dom, in po metodah poslovne konkurence in morale, ki se zadnje čase pri nas uvoja, polovico blaga zastoni.

Na prvi pogled se bo zdela ta ugotovitev čitatelju smešna. Številne pritožbe nam pa pričajo, da je treba zadevo vzeti resno. Zato apeliramo na vse trgovce, nehajte pošiljati svoje nastavljenke od hiše do hiše in strank, ker se bo pripetilo, da se bodo nastavljenici pred vrati strank iz poslovne škodoljubnosti in konkurenčne strasti in boja za obstanek med seboj pobili. Tudi tako priljubljeno »slajdranje« cen naj se opusti, ki je trgovcem samo v škodo. Tujci, ki opazujejo razlike cen nekateremu blagu, se temu ne morejo načuditi. Gu, se tem ne morejo načuditi.

Loyalna konkurenca je zdrava, mora pa biti v skladu s principi realnega poslovanja. Postrežljivost je lepa in mora tudi biti; lepo je, če stranka v trgovini nakupi več blaga in se ga ji na dom dostavi. Ni pa lepo, če trgovec piše stranki, naj ga povabi počem poziva na dom v svrhu sklepanja naročil. To ni pošteno, realno in v skladu s poslovnim moralom. Ta običaji se mora izrebiti.

Sedaj pa še nekaj o trgovskih potnikih. Danes je teh še več kot dalmatinskih, hrvaških in kočevskih krošnjarjev in pošlajajo pravcača nadlega. Od vseh mogočih vetrov se zbirajo in sicer taki, ki sploh ne poznajo blaga, ki ga ponujajo. Usposobljeni trgovski potniki imajo itak stalne odjemalce in dobre službene položaje ter uživajo povsod tudi ugled. Mislimo pa one, ki se bijejo za provizijo. V Ljubljani ima neka tvrda 30 takih, ki preplavljajo sleherni luknj in bivališče in ponujajo maloma blago zastoni.

Na seji Zveze trgovskih gremijev je na račun neusposobljenih trgovskih potnikov padla ostra kritika, zato je smatrala Zbornica za TOI, da o tem sklepa na predstojeci plenarni seji in bo predlagala ministru trgovine in industrije spremembo dosedanjih predpisov o izdajanju legitimacij trgovskim potnikom. Zelimo zbornici najlepšega uspeha, ker bo to odlične važnosti za ozdravljenje dosedanjih desolatnih razmer na polju realne kupčije in poslovne morale.

JUGOSLOVANSKA PLOVBA.

Pred nekaj dnevi se je mudil v Splitu zastopnik škodovih tovarn. Škoda namerava zgraditi v Splitu veliko ladjedelnico in hoče pričeti z delom še v tekočem letu. Stroški so preračunjeni na 500 milijonov dinarjev. Na drugem kraju beremo, da nameravajo ustanoviti jugoslovanske plovne družbe ladjedelniško družbo, ki se bo pečala najprvo s popravilanjem in nato tudi z gradbo novih ladij. Tudi bodo naročili spričo ugodnega položaja jugoslovanske plovbe nove ladje v angleških ladjedelnicah.

Razstave sejmi

SADNA RAZSTAVA V LJUBLJANI.

Sadna razstava, ali bolje rečeno sadni sejem, se vrši letos od 19. do 24. oktobra na Ljubljanskem velesajmu. Sejem bo bogato založen z najzibrajnejšim zimskim namiznim sadjem, hruške in jabolka. Dosedaj so prijavljene sledeče vrste: Zgodnja zimska jabolka; ananas, zlata parmena, hellefleur, pisani kardinal, bismark itd. — Pozna zimska jabolka: Kanadska reneta, landberška reneta, bobovec, mošančkar, londonski peping, boskopski kosmač, janatan, šampanjska reneta, baumanova reneta itd. Hruške: Avranžka, blumenbahovka, pastorovka itd.

Vse sadje bo lepo pravilno vloženo v ameriških zabojih od 20 do 25 kg.

Švedi in nemški vžigalični monopol.

Vse govori sedaj o tem. Pretekli petek se je mudil veliki Ivar Kreuger, šef švedskega vžigaličnega trsta, v Berlinu, da se pogaja tam o nemškem državnem posojilu ter da se posvetuje o ustanovitvi nemškega vžigaličnega monopola. Posojilo naj ima znesek 125 milijonov dolarjev in naj teče 50 let. Govorili so o 6-odstotni obrestni meri. Posojilo jamči švedska delniška družba Kreuger in Toll, nemške banke pri posojilu ne bodo udeležene. Državi se bo izplačala pogojena vsota v polnem obsegu brez odbitka bančnih provizij ali drugih stroškov. Relativno ugodni pogoji seveda niso nikakšno darilo Švedov nemški državi, temveč je bil položaj nemške vžigalične industrije neznošen in je moral Kreuger kot največji vžigalični producent v Nemčiji poseči vmes. Tovarne ostanejo slejkoprejš last dosedanjih posestnikov, a bodo morali le-ti prodajati svoje izdelke izključno le monopolu in ima samo monopol pravico, da prodaja vžigalice v Nemčiji. Novi monopol se tiče edinole prodaje vžigalic. Cene za dobave tovarnarjev v veletrgovini in za nadrobno prodajo so določene v posebnem zakonskem načrtu, ki je bil že prej podrobno izdelan. Določil jih nemški državni zbor in nemška vlada in jih moreta tudi samo ta dva spremeniti. Ker bo imel državni monopol izključno pravico za uvoz vžigalic, bo ruski uvoz odslej naprej pod kontrolo. In boj proti ruskim dumping-cenam je menda glavni namen Kreugerja.

Beremo še: Napram dosedanji organizaciji nemškega vžigaličnega gospodarstva bo novi način bistveno drugačen. Leta 1926 je ustanovila nemška država vžigalično prodajno d. d., nekakšen sindikat, ki je vseboval večino nemških in švedskih tovarn v Nemčiji. Švedi so imeli v tem gospodarstvu sicer 65 odstotkov produkcije, a samo 50 odstotkov glasov. Bilo je pa še nekaj out-siderjev, ki niso bili v sindikatu. Vrh tega so v zadnjem času pripravljali Rusi nem-

ški trg z vžigalicami. Nevarnost out-siderjev je po monopolnem zakonu avtomatično odpravljena in one tovarne, ki so bile doslej izven organizacije, bodo morale svoje blago prodajati odslej samo potom monopola. Če nočejo svojih obratov zapreti, se morejo torej pridružiti novi organizaciji. S tem bo potrebna nova ureditelj dosedanje produkcijske kvote, ki pa na dosedanjem razmerju v moči med Nemei in Švedi (65 : 35) ne bo nič spremenila. Seveda bo ozdravljenje nemškega vžigaličnega trga velikim Kreugerjevim podjetjem, ki delajo ceneje, več nesla kot marsikakšni majhni in tehniško zaostali nemški tovarni. A za to bo dal Kreuger Nemčiji posojilo pod omenjenimi ugodnimi pogoji.

Vse premoženje nove družbe pripade po poteku monopola brez odškodnine nemški državi. Delnice ostanejo kot doslej s 50 odstotki v rokah švedskih tovarnarjev, s 50 pa v rokah nemških tovarn in državne kreditne družbe. V upravnem svetu bo 5 Švedov in 5 Nemecev, enajstega člana kot predsednika upravnega sveta imenuje nemška država. Določitev cene je izključno v rokah nemške države. Najprvo mislijo zvišati maksimalno ceno v nadrobni razprodaji za 40 odstotkov; zvišanje naj pride v prid zlasti trgovini, ki je v zadnjem času vsled hudega konkurenčnega boja zelo trpela. Prevzemna cena, ki jo plača monopol tovarnarjem, se ne zviša. Delničarji monopolne družbe dobijo fiksno dividendo 8 odstotkov; eventualni prebitki monopola odteka po odplačilu potrebnih rezerv v posebno blagajno, iz katere dobi po odbitku upravnih stroškov država velik delež na dobičku, dočim dobi manjši ostanek švedski trust.

Med tem se je moral Kreuger odpeljati v London in se bodo posvetovanja zaključila te dni. Bistveno se pa na tem, kar smo napisali, ne bo nič več spremenilo.

Ivar Kreuger raste v nedogledne višine.

da finančni položaj Francije še nikdar ni bil tako zadovoljiv kot je sedaj. Z največjo energijo se obenem nadaljuje amortizacija notranjih dolgov. Zdi se nam kot bi slišali govor ameriškega zakladnega kanclerja ali ameriškega predsednika, ne pa govor kakšnega evropskega finančnega ministra.

AMERIŠKA ITD. KOVINSKA INDUSTRIJA V JUGOSLAVIJI.

Ameriška Smelting and Refining Co. je dobila koncesijo za iskanje in izkoriščanje svinčene, srebrne in živosrebrne rude v okolici Srebrenice v Bosni. Ta družba ima v Severni in Južni Ameriki 76 tovarn. Z deli v Srebrenici so že pričeli. Najprvo računijo na investicije v znesku dveh milijonov dolarjev. Dalje se zanimajo za naša nahajališča rud Angleži in Francozi ter druge ameriške skupine, zlasti v Bosni in Južni Srbiji. Angleži iščejo baker v okolici Zajčara, francoska skupina je zaprosila za manganove koncesije v Južni Srbiji itd. Zato upajo, da bo tudi naš rudarski zakon kmalu gotov in uveljavljen.

ITALIJANSKI EDISONOV ELEKTRIČNI KONCERN.

Iz Milana poročajo: Največji italijanski električni koncern, Società Generale Italiana Edison di Elettricità v Milanu, kontrolira s lastnimi obrati in filijalnimi družbami električno preskrbo vse Gornje in Srednje Italije. Za razširjenje svojega delokroga in za nabavo novih merodajnih udeležb dviga sedaj ta koncern svojo glavnico od 1100 milijonov na 1350 milijonov lir. Od 500.000 novih delnic jih je starim delničarjem na razpolago 220.000; 220.000 jih dobi neka ameriška finančna skupina z National City Bank na čelu, ostalih 60.000 delnic bodo porabili za izmenjavo z delnicami drugih družb, ki bodo sprejete v Edisonov koncern.

Revizija socijalne zakonodaje.

(Poročal dr. Adolf Golia na seji Predsedništva Zveze industrijev od dne 6. avg. 1929.)

(Nadaljevanje.)

Delavski zaupniki.

Priložbe, ki so se iznesle od strani raznih industrijskih podjetij proti instituciji delavskih zaupnikov, so po večini v zvezi z nepravilnim razumevanjem delokroga delavskih zaupnikov od strani njih samih. Dočim naj bodo delavski zaupniki pravilno zastopniki delavcev, ki prednašajo podjetju želje poedinih delavcev ali celokupnega delavstva ter se s podjetjem pogajajo pri sklepanju delovnih pogodb ohranijo v slučaju sporov, se delavski zaupniki v praksi čisto gerirajo kot nekaki javnopravni organi, si laste pravico nadzorstva in celo soodločevanja v raznih obratnih zadevah ter pri nastalih sporih napetost med podjetjem in delavstvom često poostrujejo, namesto da bi uplivali pomirjevalno. Takemu nepravilnemu pojmovanju institucije delavskih zaupnikov je po našem mnenju v veliki meri kriva sedanja stilizacija § 109 zakona, ki naj bi se primerno revidirala. Svoj delokrog naj vrše delavski zaupniki izključno samo izven delovnega časa. Odredba, da smejo delavski zaupniki v slučaju potrebe vršiti svoje posle tudi ob delovnem času ter da jim podjetja iz tega naslova ne sme ničesar odtegniti od mezde, se je v več slučajih zlorabljalo. Posli delavskih zaupnikov niso nikdar tako neodoljivi, da se z njih izvršitvijo ne bi moglo počakati do končanega dela. Vsaj naj bi veljalo kot pravilo, da smejo zaupniki vršiti svoje posle med delovnim časom samo s pristankom podjetja.

Odredba § 119 zakona, da delodajalci ne smejo odpuščati delavskih zaupnikov zaradi pravilnega izvrševanja njih dolžnosti, posega globoko v pravico samoodločevanja podjetnika, ki je logična posledica načela privatne lastnine. Z ozirom na citirano določbo zakona podjetnik ne more odpustiti nesposobnega delavca, ki vrši posle zaupnika, ne da bi prišel v konflikt s to zakonsko določbo. V interesu delavstva samega je, da so delavski zaupniki v konkretnih odnosih napram podjetju. Zato naj bi ne samo odpadla določba § 119 o prepovedi odpusta delavskih zaupnikov, temveč naj bi se podjetju priznala tudi pravica veta proti izvolitvi zaupnikov, ki po mnenju podjetja nimajo potrebne moralne kvalifikacije za vršitev zaupniških poslov, in to v tej obliki, da odloča v spornem slučaju instančnim potom Inspekcija dela.

Končno naj pripomnimo, da naj bi se tudi glede delavskih zaupnikov določila minimalna starost 30 let, ki je lukaj prav posebno potrebna.

Delavske legitimacije.

Odločno moramo ugovarjati temu, da bi se prevzela v novi zakon odredba sedanjega § 120, da veljajo kot delavski izkazni legitimacije njih strokovnih organizacij. Delavska legitimacija je javna listina ter nikakor ni pravilno, da bi strokovne organizacije kot privatna društva izdajale take javne listine.

Kazni.

Iz kazenskih določb naj se eliminirajo odredbe, ki predvidevajo za slučaj ponovne kršitve poleg denarne kazni tudi zaporno kazen, in to v primerih § 124 celo v najnižji izmeri 1 meseca. Pri določitvi kazni naj ne bo samo merodajen obseg podjetja, temveč naj se uvažujejo ugotovljene olajšave ohranijo obtežilne okolnosti. Izvedba kazenskega postopanja naj se prepusti političnim kot obrtnim oblastvom, dočim naj o priložbah rešuje pristojni veliki župan. Vršitev kazenskega postopanja po inspektorjih dela je že iz tega razloga neumestna, ker je inspektor dela v večini slučajev tožnik in sodnik v eni osebi. Tudi ne razpolagajo inspektorji dela s pravno izobrazbo, ki je potrebna za pravilno vršitev postopanja ter za pravilno presojo kazenskih slučajev. Slednji moment je tem važnejši, ker gre često za dokaj občutne denarne globe.

II. Zakon o zavarovanju delavcev.

Glavna hiba našega zakona o zavarovanju delavcev je po našem globokem prepričanju stroga centralizacija

SLADKORNA INDUSTRIJA V ČESKOSLOVAŠKI.

V dvanajstmesčni kampanji, zaključeni s 30. septembrom, so producirali v Českoslovaški 10.560.000 meterskih stotov sladkorja, to je za 1.970.000 stotov manj kot leto prej. Izvozili so 6.620.000 stotov, to je za 1500.000 stotov manj kot v prejšnjem letu. Najbolj je nazadoval izvoz v Anglijo, za pol milijona stotov, precej je pa narasel izvoz v Avstrijo.

SIJAJNI FINANČNI POLOŽAJ FRANCIJE.

Francoski finančni minister Cheron je v nekem svojem govoru opozarjal na sijajni finančni položaj Francije. Napovedal je, da bodo v bodočem letu 1930 davki nižani za dve milijardi in 135 milijonov frankov. Ugotovil je, da se je kljub baje tako težkim davčnim bremenom pomnožila lani francoska rentna posest za več kot za 76 milijard frankov. Zaključno je finančni minister izjavil,

zavarovanja v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu, ki izvaja kot nosilec zavarovanja bolniško in nezgodno zavarovanje na teritoriju cele kraljevine, dočim poslujejo številni okrožni uradi za zavarovanje delavcev zgolj kot njegovi krajevni organi v popolni odvisnosti od Osrednjega urada v Zagrebu. Mi smo že ponovno opozorili na neumesnost takega centralizma, ki kaže zlasti pri izvajanju bolniškega zavarovanja svoje kvarne posledice. V zvezi s strogo centralizacijo zavarovanja v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu je odredba zakona, da se krije poslovni primankljaj pasivnih krajevnih organov iz presežkov onih krajevnih organov, ki so zaključili poslovno leto z aktivno bilanco. Razume se, da pri taki vsekakor predaletč dočim vzajemnosti poedini zavarovalni zavod nima posebnega interesa na tem, da pravočasno ubere zavarovalne prispevke ter da na ekonomični način uporabi svoja razpoložljiva sredstva. Mi smo iskreno pozdravili odredbo finančnega zakona za leto 1927/28, da poslano okrožni uradi za zavarovanje delavcev, ki imajo zadostno število članov, samostojni nosilci bolniškega zavarovanja. Po načrtu reforme bolniškega zavarovanja v smislu navedene zakonske odredbe, ki se je svoječasno izdelala v ministrstvu socialne politike, naj bi vsak okrožni urad, ki zaključil poslovno leto z deficitom, načeloma sam poskrbel za krije primanjkljaja, dočim naj bi se iz skupnega rezervnega fonda, ki se prevedeva v tem načrtu, nudila pasivnim okrožnim uradom podpora le v primeru, ako dokažejo, da je deficit povzročen po izrednih okolnostih.

Izvedba reforme v smislu omenjenega načrta bi gotovo ugodno učinkovala na razvoj bolniškega zavarovanja, ki je vsekakor najvažnejša panoga vsega socialnega zavarovanja. Zato naj se pri reviziji odredb o ustroju zavarovanja upoštevajo smernice, ki so prišle do izraza v omenjenem svoječasnem načrtu reforme.

Toda ne smemo si prikrivati dejstva, da bi pomenila izvedba reforme v označenem pravcu samo prvi korak k saniranju bolniškega zavarovanja, ki se nahaja od uveljavljenja novega zakona o zavarovanju delavcev sem v težkem stanju. Ako naj se bolniško zavarovanje poslavi na zdravo podlago ter obvaruje pred nevarnimi pretresljaji, katero je preživelo v pretečenih poslovnih letih ter jih še doživlja, je potrebna tudi reforma materialnih odredb zakona.

V zadnjih poslovnih letih so izkazali številni okrožni uradi za zavarovanje delavcev znanle, nekateri celo milijonske poslovne primanjkljaje. Neugodni poslovni zaključki so pripisovali deloma neracionalni upravi — upravni stroški okrožnih uradov so znašali povprečno 19%, pri poedinih uradih pa znatno nad to povprečino, namreč 20, 24 in celo 31,7% — potem pa prefirano visokim dajatvam, ki so določene v našem zakonu o zavarovanju delavcev. V pogledu dajatev je naš zakon znatno liberalnejši, nego so zakoni gospodarsko naprednejših držav. Dočim je predpisana v raznih drugih zakonodajah večdnevna absolutna karenčna doba, ima po našem zakonu oboleli član pravico do bolniške podpore od prvega dne obolenja, ako traja obolenje dalj časa nego dva dni. Ker postoja ravno pri kratkih obolenjih v največji meri možnost zlorabe, je uvedba absolutne karenčne dobe eden najvažnejših postulatov v interesu zavarovanja samega. V zvezi s tem je pa potrebno, da se ukinejo določbe noveliranega paragrafa 1154 b občega drž. zakonika, ki veljajo v Sloveniji in Dalmaciji ter dajejo obolemu delavcu pravico do izplačila razlike med mezdno in hranarino od strani delodajalca za dobo prvega tedna obolenja. Odveč bi bilo dokazovati, da ta določba naravnost izziva k zlorabi bolniškega zavarovanja. Značilno je, da citirana določba favorizira ravno kratka obolenja, dočim bi bilo iz socialnih vidikov umestnejše, da se nudi kaka ugodnost preje v primerih dolgotrajnejšega obolenja. V tem pravcu se je n. pr. izvedla reforma § 1154 b v češkoslovaški republiki. Ako bi se pri nas izvedla reforma § 1154 b na taki osnovi, bi morale tozadevne določbe

veljati enolno za vso kraljevino, ker nikakor ne gre, da se podjetja v enem delu države obremene s socialnimi dajatvami, katerih so podjetja v drugih delih države prosta. Določbe § 1154 b v sedanjih obliki naj se pa brezpogojno v interesu zavarovanja ukinejo.

Posebno občutno breme pomenijo za naše bolniško zavarovanje prefirano visoke porodniške dajatve. Dočim imajo po našem zakonu članice porodnice pravico do porodniške podpore dva meseca pred porodom in dva meseca po porodu, se je predvidela v novem avstrijskem zakonu porodniška podpora samo 6 tednov pred in 6 tednov po porodu in to le pod pogojem, ako je trajalo zavarovanje najmanj že 26 tednov. Celo v sovjetski Rusiji imajo duševne delavke pravico do porodniške podpore samo 6 tednov pred in 6 tednov po porodu, fizične delavke pa 8 tednov pred in 8 tednov po porodu, torej tudi manj nego po našem zakonu. Tudi v pogledu višine porodniške podpore je naš zakon liberalnejši nego zakoni večine drugih držav, ki predvidevajo porodniško podporo v istem iznosu kakor bolniško podporo, dočim je po našem zakonu porodniška podpora višja nego hranarina ter iznaša 1/2 zavarovane mezde. V novem zakonu naj bi se predvidela porodniška podpora samo v višini hranarine ter naj bi se istočasno uvedla karenčna doba devetih mesecev, najmanj pa šest mesecev, da se prepreči zloraba zavarovanja na ta način, da slopi ženska oseba v zavarovanje zavezano službeno razmerje zgolj z ozirom na visoke porodniške dajatve, odnosno da službeno razmerje v to svrhu fingira.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

ZUNANJA TRGOVINA BOLGARIJE.

Bolgarski trgovski urad je sestavil zaključne številke bolgarske zunanje trgovine v prvih letošnji polovici. Omočeno nam je prav posebno zanimivo primerjanje s prejšnjimi leti. Samo letošnji mesec junij izkazuje pasivni saldo v znesku 333 milijonov levov. Uvoz prve letošnje polovice je znašal 4115 milijonov levov, izvoz 3308 milijonov, pasivnost torej 807 milijonov. Že lani je bila pasivnost velika, 719 milijonov levov, a zelo slabe rezultate kaže primerjanje z letom 1926, ko je znašal v prvi polovici uvoz 2975 mil. levov, izvoz 2623, in je znašala torej pasivnost le 352 mil. levov. Od l. 1926 do letos je izvoz narasel samo od 2623 na 3308 milijonov levov, uvoz pa od 2975 milijonov na 4115; letošnji uvozni previšek je največji v povojni dobi. Letos je padel zlasti tudi izvoz tobaka, in sicer od 14.220 na 13.035 ton. Narasel je splošni izvoz v Poljsko in Češkoslovaško, padel je izvoz v Avstrijo in Italijo (v prvo od 2240 na 1230, v drugo od 2860 na 1290 milijonov levov).

SVARILO PRED AMERISKO AVTOMOBILNO NADPRODUKCIJO.

Predsednik Müller od družbe Willys Overland svari ameriške avtomobilne producente in jih opozarja na grozečo nevarnost nadprodukcije. Njegova družba bo prva, ki bo izvedla kolektivne odredbe za premaganje trenutnega položaja. Lelo za letom so avtomobilne tovarne višale svoj produkcijski program. Zmožnost občinstva za sprejemanje rastočega števila avtomobilov do nedoglednosti se trajno podcenjuje in morajo trgovci vsled dolgoročne kupčije delati z zgubo. V avtomobilnih krogih pripisujejo tej strokovni Müllerjevi izjavi velik pomen, kajti prvič je bila izpogovorjena sedaj odkrita beseda o sedanjem položaju avtomobilne industrije.

IZGRADBA ANGLEŠKE PRODUKCIJE BAKRA.

Anglija more kriti z domačo produkcijo samo sedmino svoje bakrene potrebe. Spričo razvile angleške industrije tvori torej uvoz bakra precejšnjo obremenitev trgovske bilance. Sklenili so sedaj, da bodo produkcijo bakra razmerno razširili. Pred par tedni so ustanovili Imperial Smelting Corporation, ki se ne bo pečala samo s produkcijo svinca in cinka, temveč bo izvajala tudi produkcijo bakra v močno povečani izmeri.

STABILIZIRANJE JAVANSKE SLADKORNE PRODUKCIJE.

Na občnem zboru neke sladkorne družbe v Amsterdamu je dejal predsednik, da obstojijo opravičeni izgledi za mednarodno sladkorno ureditev s ciljem normaliziranja sladkorne produkcije v vseh deželah, vsled česar bi mogla biti v leku onega leta produkcija sladkorja stabilizirana. Poraba sladkorja se dvigne na leto za ca. 4 1/2%; če bi vsaka država po svoji volji produkcijo množila, bi nastala nadprodukcija. Vršijo se tozadevna pogajanja in bo java vsekakor sodelovala.

NOVE BANCNE KONCENTRACIJE V NEMČIJI?

V zadnji številki opisana ogromna bančna fuzija v Nemčiji je še zmeraj na dnevnem redu pozornosti vsega nemškega gospodarstva. Zlasti na borzi se neprestano o tem diskutira. Na borzi so nastale takoj kombinacije in misli o novih fuzijskih načrtih, ki jih pripisujejo ostalim velebankam. Najbolj se je razširila verzija, da bo nastala proti novi »Dedi« (začetna zloga besed Deutsche Bank in Discontogesellschaft) zveza, obstoječa iz Danate, Dresdenske banke in Berliner Handelsgesellschaft. Ti trije denarni zavodi vesti seveda zanikajo in tudi ni verjetno, da bi se fuzija takoj sedaj izvršila, a koncentracijsko gibanje je pač otrok sedanjega časa in se bo morda tudi ta fuzija izvršila. Banka Danat razpolaga z glavnico 60 milijonov mark. Dresdenska banka s 100, Berliner Handelsgesellschaft z 28 milijoni, vse tri skupaj s 188 milijoni proti 285 milijonom »Dedi«-je. Bilančna vsota teh treh zavodov bi znašala 5 milijard mark ali eno milijardo manj kot pri »Dedi«-ji.

Ljubljanska borza

Tečaj 14. oktobra 1929.	Povpraševanje Dtn	Ponudbe Dtn
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22'81
Berlin 1 M	13'6125	18'5425
Bruselj 1 belga	—	7'9088
Budimpešta 1 pengő	—	9'8992
Curih 100 fr.	1094'40	1097'40
Dunaj 1 šiling	7'9554	7'9854
London 1 funt	—	275'90
Newyork 1 dolar	56'49	56'69
Paris 100 fr.	221'63	223'63
Praga 100 kron	167'60	168'40
Prst 100 lir	295'70	297'70

Ponudbe in povpraševanja

Suho sadje za izvoz v Nemčijo. Neka nemška tvrdka se zanima za nabavo večjih količin suhega sadja in to sliv, jabolok, huršk, grozdja itd. Interesenti naj javijo svoj naslov Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Kotiček za knjige.

Philosophie der Arbeit von Henry Ford. Verlag P. Aretz, Dresden. — Pri svojem razmišljanju pride Ford do zaključka, da ljudje ne znajo pravilno misliti in pričakuje od stroja odrešenje. Sploh pa gleda v svet optimistično, a povsem z ameriškega stališča. Po-teguje se za stvari, o katerih moralnem uspehu sam ni prepričan. Tako piše n. pr. o prohibiciji, za človeka, ki ondotnih razmer ne pozna, naravnost idealno in prepričevalno. Človek bi mislil, da bo s prihodnjim rodod nastal v Zedinjenih državah Amerike popolnoma »suh« rod. Kljub temu pa to ni tako in to menda tudi sam Ford vé, ker bi se sicer ne tolažil šele s prihodnjim rodod. S stališča prave filozofije bi se pisatelju lahko marsikaj ugovarjalo, tako so mu duh in snov izraza za eno in isto; po razpravljanju tudi ne pove načina, po katerem bi prišli na jasno, do bolj-ših razmer. Sicer je pa knjiga, ki se dobi v knjigarni Bamberg & Kleinmayer v Ljubljani, zelo zanimiva po vsebini, po izražanju in nevsakdanjih mislih.

Po svetu

Skupni proračun Jugoslavije bo letos napram lanskemu znižan za 15 odstotkov.

Zaški hmelj je v znamenju živahnega nakupovanja, cene so se zelo učvrstile (575 do 775 Kč). Doslej je prodanih iz prve roke okoli 85% žalskega hmelja.

Deset bank v konkurz je prišlo v prvih devetih letošnjih mesecih v Srbiji in Črni gori, med njimi pet bank v Beogradu samem. Tri banke so likvidirale.

Nemčija se pripravlja na nova posojila. O vžigalčnem posojilu pišemo posebej. Neprestano prihajajo v Berlin posojilne ponudbe iz inozemstva. Govori se o monopolu za pivo in tobak i. l. d.

Ogrskemu poljedelstvu je dala vlada na razpolago kreditov za 42 milijonov pengov in svrhu olajšanja splošnega položaja.

V rumunskem deviznem prometu so nastopile po zadnji naredbi bistvene olajšave.

Danska Narodna banka bo izplačala 10-odstotno dividendo.

Glede stabilizacije svetovnega kavčukovega trga se je dogovorilo več holandskih producentov kavčuka. Pričeli bodo pogajanja tudi z angleškimi producenti; prav tako se s takšnimi načrti bavijo Amerikanci.

Družba bakra Rio Tinto je zvišala interimno dividendo od 15 na 25 odstotkov. Kakšna bo šele celotna dividenda?

Ponudbo za elektrifikacijo Poljske je Harrimanov concern umaknil. Najbrž je bil concern ozlovoljen vsled odpora, ki je nastal proti elektrifikacijskemu obru v poljskem gospodarstvu.

Varšavska Trgovska banka in Anglo-poljska banka se bosta po poročilih iz Varšave fuzionirali. Fuziji pripisujejo glede na udeležbo tujega kapitala velik pomen.

Položaj na ogrskem denarnem trgu je označen sedaj po dispariteti med dolgoročnimi in kratkoročnimi krediti. Prvih kljub intenzivnemu povpraševanju ni mogoče prav nič dobiti, kratkoročnih je pa toliko na ponudbo, da se more placirati le majhen odstotni del. Najdaljša tekoča doba kredita na Ogrskem je danes 3 mesece.

102,8 milijard KW električne energije so producirali v lanskem letu v U. S. A.

Indijska obrestna mera je zvišana od 5 na 6%.

Ustanovitev petrolejskega monopola predlaga argentinskemu parlamentu argentinski predsednik. Smo že svoj čas poročali, da se hoče Argentina emancipirati od velikih petrolejskih trustov.

Aeroplanska pošta ladje »Bremen« je odšla z ladje 200 km pred Cherbourgom in je bila prej v Kölnu kot »Bremen« Cherbourgu.

Tovarno za izdelovaje kemičnih barv hoče zgraditi Češkoslovaška; hoče se glede teh barv osamosvojiti. Vlada ustanovitev močno pospešuje. Beremo, da je novo podjetje pridobilo zase več mojstrov in inženjerjev družbe I. G. Farben.

Brown-Boveri d. d. predlaga zvišanje glavnice od 39,2 na 47,4 švic. frankov. Zvišanje utemeljujejo s potrebo, da oslane večina glavnice v švicarskih rokah.

Zasebna obrestna mera v Pragi se je v dveh dneh dvignila od 5 na 5 1/2% in je sedaj za 1/2% nad oficelno 5-odstotno obrestno mero.

Pšenični in koruzni pridelek v Rumuniji je po največjih ugotovitvah sledeči: pšenica 19 1/2 mil. met. slotov (lani 27 milijonov), koruza 19,2 (12,6).

Novo ogrsko-italijansko plovno družbo z imenom »Panonia« so ustanovili v Trstu. Prometovala bo z Reke ven. Kupila je od Libere Triestine parnik »Stella« in ga je prekrstila v »Magyar«.

Industrijska koncentracija v Rusiji se vsepovsod nadaljuje. Omenimo koncentracijo kavčukove, elektrotehniške in vžigalčne industrije; vžigalčni industriji pripada 27 tovarn.

Zastopniki vodilnih ameriških bank se mudijo v Budimpešti. Gre za sondiranje novih kupčijskih možnosti na Ogrskem.

VELETRGOVINA
kolonijalne
in špecerijske robe
IVAN JELAČIN
LJUBLJANA
ZALOGA
sveže pražene kave,
mletih dišav
i rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!
Zahtevajte cenik!

Razno

Opozarjamo na razglas licitacije o razpisu del za adaptacijo zrebčarne na Selu. Glej »Trgovski list« št. 119 z dne 12. oktobra t. l.

Svedsko železo družbe Graengesberg. Na posestvih rudniške švedske družbe Graengesberg bodo zgradili velike nove naprave, ki bodo omogočile za 100.000 ton večjo letno produkcijo železne rude. Stroški novih naprav so preračunjeni na 5 do 6 milijonov švedskih kron. Vrtanje je pokazalo, da je v novih nahajališčih dosti več rude kot so pričakovali. Do globine 1000 metrov se nahaja do 250 milijonov ton železne rude.

Ruski proračun. Iz Moskve poročajo: Proračunske številke sovjetske zveze za čas od oktobra 1929 do septembra 1930 so napram lanskemu letu za 2 milijardi in 700 milijonov rubljev višje in znašajo 10 milijard in 500 milijonov rubljev. Od tega hočejo porabili 4 milijarde in 300 milijonov za namene materialnega gospodarstva, 900 milijonov za poljedelstvo, 1600 milijonov za industrijo in elektrifikacijo, 1200 milijonov za prometne svrhe itd. Redni dohodki so proračunjeni napram prejšnjemu letu na 2600 milijonov rubljev več; in sicer naj dajo 1600 milijonov zvišani dohodki iz obstoječih virov, eno milijardo pa zvišani dohodninski davek. Vrhutega pričakujejo iz državnih posojil eno milijardo rubljev dohodkov.

Chevrolet Motor Car Co, najvažnejša podružnica koncerna General Motors, zaznamuje padajočo produkcijo. Od 137 tisoč avtomobilov v juliju je padla produkcija na 109.000 voz v avgustu in na 96.000 voz v septembru. Ker je produkcija v septembru nazadovala tudi proti lanskemu septembru za 9000 voz, moremo označiti nazadovanje za več kot sezonsko.

Prodajo latvijskega lanu so na novo organizirali in so jo poverili trem inozemskim tverdkam. S tem se je izrekla Latvija proli monopolnemu principu.

Promet na newyorški kavčukovi borzi je znašal v preteklem poslovnem letu 217 milijonov dolarjev.

Angleški kemični trust bo izplačal letos najmanj isto dividendo kot lani. Sedaj izplačuje vmesno 3-odstotno dividendo.

Shenauoah - Investment trust, eden največjih tovrstnih ameriških trustov, izkazuje za dva meseca in osem dni 4.400.000 dol, čistega dobička.

Ameriški trg železa in jekla je postal prijaznejši, pesimizem je pričel izginjati.

Dva velika angleška koncerna železa sta se fuzionirala. Novo podjetje, ki razpolaga z glavnico 20 milijonov funtov, je največje tovrstno podjetje v britanski državi.

Rusi so izvršili na Poljskem v zadnjem času zelo velike nakupe železa, železnine in tekstilij. Nekatere tovarne imajo samo za Rusijo dela za več mesecev.

Trgovina Palestine.

Hudi boji med Arabci in židi v Palestini so nam napravili to deželo vsestransko zanimivo. Če se ozremo na mednarodni promet Palestine, nam govorijo palestinske statistike o čudnem pojavu, da direktni uvoz iz Anglije nazaduje, dočim se izvoz iz Amerike in iz evropskega kontinenta dviga. Leta 1928 je predstavljal uvoz vrednost 6.770.818 funtov, na katerih so bile posamezne dežele tako-le udeležene (navedli bomo samo odstotno udeležbo):

Egipt	29.1%
Sirija	13.5%
Anglija	11.6%
Angleški dominioni	1.75%
Nemčija	10.00%
Francija	6.35%
U. S. A.	5.6%
Italija	5.0%
Rumunija	3.15%
Belgija	2.15%
Avstrija	1.85%
Češkoslovaška	1.85%
Holandija	1.2%
Turčija	1.0%
Ostale dežele	6.9%

Skupaj 100.0%

Najbolj značilna v tem seznamu je pač okolnost, da angleški delež ni več dosti večji kot nemški, dalje pa dejstvo, da sta izvozili Češkoslovaška in Italija lani vsaka skoraj še enkrat toliko v Palestino kot Turčija, ki je bila pred vojsko vendar v isti politični enoti kot Palestina. Turški eksport pač splošno ni velik. Kot nam kaževo ugotovitve zadnjih let, se je prav bistveno dvignil uvoz pšenice, pšenične moke, avtomobilov in bencina, dalje uvoz konfekcijskega blaga, stavbnega lesa in drugega stavbnega materiala, dočim je nazadoval zlasti uvoz bombaževine, cementa in premoga. Druga zanimivost v zunanji trgovini Palestine je njena pasivnost. Pasivni saldo je znašal lani nad 5.100.000 funtov, a je bil faktično izbrisan po obsežnih pošiljavah židov iz vseh delov sveta, po misijonskih in dobrodelnih organizacijah in slednjič po velikih dohodkih iz tujkega prometa.

BRAZILIJA PRED GOSPODARSKO KRIZO.

Pridelek kave Santos je nesel leta 1928/29 samo 6.500.000 vreč, pridelek leta 1929/30 cenijo na nič manj kot na 17.500.000 vreč. Ze več let sem ne mo-

rejo vsakoletnega pridelka Santos nikamor dejati in se ostanki zmeraj bolj kopičijo. Kljub temu se je pa zavodu za brambo cen v San Paulo doslej posrečilo, da je držal cene nenavadno visoko in da je zmeraj zopet dobil zadosti denarja za financiranje oziroma za predjme farmerjem, ki dobijo 50 odstotkov vrednosti. Ker se pa zmeraj na novo sliši, da raznim evropskim dajalcem denarja dosedanje jamstvo ne zadostuje ter da se morajo v svrhu varnosti napraviti v Evropi konsignacijska skladišča (kar smo že omenili), vidimo iz vsega tega, da dotični zavod sam dvomi, če so njegove metode prave. Visoke cene Santos-kave so napotile posebno srednjeameriške države, da so svoj kavni pridelovalni svet izredno povečale, tako da so mogle fine srednjeameriške vrste pričeti konkurenco s slabimi vrstami Santos. Newyorški kavni tečajji so začeli drseti polagoma navzdol. V Braziliji se množijo glasovi, ki zahtevajo omejitev kavnega pridelka, ker obstoji že sedaj nad produkcijo in bi nadaljno povečanje kulturnega areala pomenilo nevarnost ne samo za omenjeni urad, temveč tudi za Brazilijo samo. Evropska porabna središča so že itak zelo dolgo časa proti braziljski kavi zelo oprezna in kupijo samo najnujnejšo potrebo. Doslej se je izkazala ta politika kot dobra. Braziljski zavod ne sme več tirati cen kvišku, sicer bo moral znatne trge prepustiti konkurentom in bodo doma zaloge še bolj rasle.

ANGLEŠKO BANKO BODO REFORMIRALI.

V finančnih in industrijskih krogih Anglije pričakujejo, da bo Snowden tekem svojega današnjega gospodarskopoličnega programnega govora naznanil, da bo velika državna anketa o kreditni in borzni politiki pričela s svojim delovanjem takoj. Vlada bo stavila predloge, kako se more uprava Angleške banke modernizirati po zahtevah industrije in delavstva in kako se more dejati pod ostrejšo nadzorstvo gospodarskega ministrstva. Izključno iz londonskih bankirjev obstoječo upravo Angleške banke hočejo razširiti z zastopniki vlade, industrijskih zvez in delavstva v korporacijo, ki bi mogla prevzeti odgovornost in delovanje gospodarskega parlamenta na denarnem in vrednotnem polju.

DRUŽBA „ILIRIJA“

DUNAJSKA CESTA ŠT. 46

Trboveljski PREMOG

ŠLEZIJSKI PREMOG

KOKS za industrijo
in kovače

KOKS za centralne
kurjave

OGLEJE DRVA
NAJBOLJŠE KVALITETE

TELEFON ŠTEV. 2820

NA OGRSKEM SE DENAR TEŽKO DOBI.

Denarna likvidnost na Ogrskem traja naprej, a kljub temu so banke v izbiri materiala zelo stroge. Strogo uporabo cenzure si razlagajo s tem, ker so se pojavile v zadnjem času v trgovini večje insolvence, ki opominjajo k večji previdnosti. Dalje obstoji pri denarnih zavodih tendenca, da s kreditnimi omejitvami v provinci napotijo poljedelce do pomnoženih eksportnih prodaj. Ta tendenca gre za dvema ciljema: na eni strani hočejo pospešiti vračilna plačila, na drugi strani bi radi, da bi eksportne devize dotekale. Kreditne omejitve v provinci pa nimajo večjega obsega. Vseeno se pojavlja pri bankah vsled odtegnitve denarja iz province naraščanje razpoložljivega denarja.

AMERIŠKE DIVIDENDE SO V 9 MESAČIH NARASLE ZA 730 MILIJONOV DOLARJEV.

Jasno predstavo o rastočem blagostanju Zedinjenih držav nam daje ameriška dividendna statistika. V prvih devetih letošnjih mesecih so izplačale ameriške družbe na dividendah 3122 milijonov dolarjev v gotovini, 727 milijonov več kot v istih mesecih lanskega leta. V zadnjem času se kaže, kot smo že poročali, v Ameriki stremjenje po razdelitvi gralis delnic namesto dividend v gotovini. V prvih devetih mesecih lanskega leta je bilo 121 takih slučajev, letos 1317.

Tržna poročila

TRG KOVIN.

Prodajalci razpolagajo še s previški, ki jih ne morejo prodati, konzumenti so skrajno oprezni. V Angliji sta vrhu tega afeta Habry in pa diskontno zvišanje neugodno vplivala na trg in tudi v Ameriki konzumenti niso več tako zapni, kot so bili prej. — Cena bakra pada zlasti v Londonu. Trenotno ni niti v Evropi niti v Ameriki dosti zanimanja za večje nakupe. Stalno naraščujoča produkcija ne more iti vstric z omenjenim konzumom. — Cín bo slejkoprej zamenjen skoraj prav nobenega zanimanja. Cena 200 funtov kaže nivó, ki že dolgo ni bil tako nizek. Potreba cína v avtomobilni industriji je zlasti v Ameriki padla. Angleški sindikat, ki smo ga omenili, nič ne pomeni, ker nizozemski-industrijski producenti, ki pridejo za svetovno preskrbo s cinom v prvi vrsti v poštev, ne marajo o sindiciranju nič slišati. — Svinec se je mogel še razmeroma najbolje držati, ker se morejo bogati dohodki takoj prodati. Splošno pa je svetovna produkcija padla. — Cena cínka je padla, ko se je zvedelo za negativni rezultat konference v Bruslju, o kateri so mislili, da bo sklenila nadaljno omejitev produkcije. Pa se o tem ni nič posvetovalo. Za 19. november je sklicana v Bruselj druga konferenca, ki se bo morala posvetovati o nadaljni omejitvi (sedaj je 10 odstotna), ker je padla cena cínka že pod ceno svinca. Sicer se bo pa konferenca morala tudi odločiti, če bo kartel sploh še nadalje obstojal.

Kvalitativno najboljše

nogavice volnene in flor, rokavice, triko perilo, vestja, puloverje, lepne robe, naramnice, kravate, ovsatnike, srajce, razne čipke in vezene, kompletne potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in tapetnike

edino le pri

JOS. PETELINC, Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika ob vodl.

Na veliko

Telefon 2915.

Na malo

Knjige, časopise, račune, vizitke, etikete, memorande, kuverte, tabele, lepake, naročilnice v blokih s poljubnim številom listov, cenike in tudi vse druge tiskovne dobavlja hitro in po zmernih cenah

**TISKARNA
MERKUR**

LJUBLJANA

GREGORČIČEVA 23

TELEFON 2552

Lastna knjigovoznica

Za večja naročila zahtevajte proračunel